TOŻSAMOŚĆ · ANALIZA

BRACTWO MUZUŁMAŃSKIE – SUNNICKA REWOLUCJA KONSERWATYWNA (CZ. II)

Paweł Bielawski · 6 grudnia 2023

„Bracia Muzułmanie wierzą (...), że islam, jako religia uniwersalna, rządzi wszystkimi ludzkimi sprawami, stosuje się do wszystkich narodów i ludów, w każdym czasie i miejscu" – twierdzi lider Bractwa – Hassan Al-Banna.

Bractwo Muzułmańskie – rozwój, struktura, organizacja

Bractwo Muzułmańskie (zwane dalej BM) od momentu powstania rozwijało się bardzo dynamicznie. Zaczęło się od zaledwie siedmiu osób. Pierwsze grupy powstały w miejscach, gdzie stacjonowały na stałe wojska brytyjskie, a zatem najbardziej odczuwalna była penetracja polityczna Zachodu, a mianowicie w Al-Ismai'ilijji, Port Saidzie i Suezie. Właśnie w Al-Imsai'ilijji w 1930 roku utworzono pierwszą siedzibę BM, przy której powstały meczet, klub i szkoła dla chłopców. W roku 1932 Al-Banna przeniósł się do Kairu, gdzie działało Towarzystwo Kultury Muzułmańskiej pod komendą jego brata – Abd ar-Rahmana. Wspomniane Towarzystwo *de facto* stało się po prostu kairskim oddziałem BM. Po tym tempo rozwoju ruszyło z dużym impetem – w 1933 roku istniało piętnaście komórek BM funkcjonujących we wszystkich większych miastem Egiptu. W 1940 roku było ich już pięćset, a w roku 1949 – dwa tysiące *(sic!)*. W swoim okresie szczytowym (1946-1949) BM liczyło już ok. sześciuset tysięcy członków.

Zasady organizacji przyjęto w 1935 roku na Trzeciej Konferencji BM. Wprowadzono czterostopniowe członkostwo. Pierwszym stopniem był asystent, drugim – członek, trzecim – aktywista, czwartym – bojownik. Ostatni stopień zachowany był jedynie dla wybranych, najbardziej oddanych. Po roku 1945 czterostopniowe członkostwo zostało zniesione, a na jego miejsce wprowadzono sześciomiesięczny okres próbny, po przejściu którego kandydat stawał się pełnoprawnym członkiem („aktywistą"). Aby przystąpić do BM, koniecznie należało spełnić określone punkty: a) być muzułmaninem, b) być pełnoletnim, c) mieć nieposzlakowaną opinię, d) akceptować zasady BM, e) zadeklarować chęć działania i płacić składki, f) mieć pozytywną opinię kilku obecnych członków Stowarzyszenia.

> BM otwarte było niemal dla wszystkich, tzn. nie narzucano jednej jedynie słusznej interpretacji Koranu i sunny, nie potępiano szyizmu, jednakże trzymano się ściśle ortodoksji. Ponadto od każdego członka wymagano bezwzględnego posłuszeństwa i lojalności wobec Głównego Przewodnika.

Na czele Bractwa stał Główny Przewodnik (*Al-Murszid al-Amm*), który miał zwierzchność nad Głównym Biurem Orientacji i Zgromadzeniem Ogólnym[1] – dwoma głównymi organami BM. Drugi z nich zbierał się raz w roku w celu przeglądu sytuacji Bractwa, omówienia kwestii budżetu i wyboru nowych członków. To

właśnie spośród członków Zgromadzenia wybierano Głównego Przewodnika. Główne Biuro Orientacji z kolei pełniło rolę głównego organu między sesjami Zgromadzenia Ogólnego. Działało ono w sposób przypominający lożę masońską. Dwunastoosobowe gremium obierano w tajnych wyborach przez Zgromadzenie Ogólne... teoretycznie. W praktyce decydował Al-Banna[2]. Od codziennej działalności bieżącej był natomiast Główny Ośrodek.

Pod zarządem Głównego Biura Orientacji znajdowały się komitety: finansowy, polityczny, prawny, statystyczny, techniczny, opinii prawnych (fatw) oraz sekcje do spraw: propagandy, robotników, chłopów, rodzin (miast), studentów, łączności ze światem muzułmańskim, szkolenia, wolnych zawodów, prasy i przekładu oraz Sióstr Muzułmanek[3].

W terenie członkowie BM zgrupowani byli w tzw. gałęzie obejmujące wszystkich członków na danym mieście, prowincji czy dzielnicy większego miasta. Każda z gałęzi musiała podporządkowywać się linii ideologicznej, wytyczonej przez Głównego Przewodnika, niemniej każda z nich cieszyła się dużym stopniem autonomii. Najmniejszą jednostką terenową była rodzina licząca 5-10 członków. Każda miała własnego przywódcę. Cztery rodziny tworzyły klan, pięć klanów tworzyło grupę, pięć grup tworzyło batalion. W późniejszym czasie zmieniono ową strukturę, oddzielając bataliony od struktury „rodzinnej" i organizując je całkowicie odrębnie, gdyż miały one być w założeniu grupami paramilitarnymi, co pociągało za sobą niechcianą uwagę władz państwowych. W każdej rodzinie, w założeniu, panować miał duch pełnego zaufania. Według Al-Banny każda rodzina opierać się miała na trzech zasadach: poznaniu się, wzajemnym rozumieniu i współodpowiedzialności. Wszyscy członkowie mieli sobie wzajemnie pomagać i wspierać się, utrwalać więzi braterskie, być prawi, jak również propagować idee BM[4].

> Al-Banna zastosował w ramach BM nazewnictwo w stylu militarnym – członków BM nazwał „żołnierzami islamu", „żołnierzami Boga" lub „armią zbawienia". Centralną rolę w etosie Stowarzyszenia zajmowała waleczność i gotowość do męczeństwa. Rocznice wielkich zwycięstw islamu były uroczyście obchodzone. Dżihad uważano za bezwzględny obowiązek każdego muzułmanina i stawiany był na równi z pięcioma filarami islamu (wyznania wiary, modlitwy, jałmużny, postu i pielgrzymki do Mekki).

Dla Al-Banny dżihad miał dwa znaczenia. Po pierwsze oznaczał wysiłek intelektualny mający na celu obronę religii i Stowarzyszenia. Po drugie oznaczał dosłowną walkę fizyczną i – w domyśle – sugerował gotowość każdego członka BM do poświęcenia własnego życia. Istotny wpływ na poglądy Al-Banny miał trzynastowieczny teolog Ahmad Ibn Tajmijja, który twierdził, iż ten, kto nie jest gotowy do walki w obronie islamu, nie jest muzułmaninem. Dżihad uważany był za obowiązek każdego pojedynczego muzułmanina, jak również obowiązek społeczności muzułmanów jako całości. Śmierć dla sprawy uważana była za zaszczyt i stawiała takowego muzułmanina na równi z innymi świętymi męczennikami islamu. Była to droga do wiecznej chwały.

Trzeba jednocześnie podkreślić, że działalność terrorystyczna zdecydowanie nie znajdowała się u podstaw ideowych BM. Cytując samego Al-Bannę: „Wiele osób pyta: czy Bracia Muzułmanie zamierzają używać siły, aby osiągnąć swoje cele? Czy Bracia Muzułmanie myślą o ogólnej rewolucji przeciwko po-

rządkowi społecznemu i politycznemu w Egipcie? Odpowiadam na to, że Bracia Muzułmanie użyją siły jedynie ostatecznie, i dopiero potem, kiedy wiara i jedność zostaną już wprowadzone. Lecz jeśli używają siły, czynią to w sposób honorowy i szczery i dają przedtem ostrzeżenia...[5]".

CZYTAJ TAKŻE: Bractwo Muzułmańskie – sunnicka rewolucja konserwatywna (cz. I)

Tworzenie „nowego społeczeństwa"

Głównym celem BM była reforma społeczeństwa egipskiego, a także islamskiego. Al-Banna wierzył, iż przyczyną względnego zacofania społeczności muzułmańskiej było odejście od prawdziwej wiary, a jedynym rozwiązaniem obecnego kryzysu był powrót do prawdziwego islamu. Al-Banna próbował przekonać władze państwowe do swych racji. W tymże celu wysłał w 1936 roku list do ówczesnego króla Egiptu – Faruka i premiera Mustafy an-Nahhasa Paszy zatytułowany *Ku światłu* (*Nahwa an-nur*), w którym argumentował za wyższością drogi islamu nad drogą Zachodu. W roku 1938 z kolei wysłał kolejny list, żądając rozwiązania wszystkich partii politycznych (*sic!*). Były to według niego twory sztuczne i zajęte realizacją wyłącznie swoimi partykularnymi celami, a interes całości społeczeństwa nie był dla nich priorytetem. Żądał on również w jeszcze kolejnym liście, aby umacnianie były więzy z innymi krajami muzułmańskimi. Jak nietrudno się domyśleć, listy te nie spotkały się z entuzjastycznym odzewem ze strony władz państwowych. W związku z tym uwaga BM skierowała się w stronę budowy własnego, autentycznie islamskiego, społeczeństwa[6].

> Jak podkreślał Al-Banna: „Wierzymy, że doktryny i nauki islamu są uniwersalne i rządzą sprawami ludzi w świecie tym i przyszłym. Ci, którzy wierzą, że te doktryny i te nauki stosują się jedynie do kwestii duchowych i do kultu religijnego, są w błędzie, gdyż islam jest jednocześnie religią i państwem, duchem i pracą, Księgą i ostrzem[7]".

Dla BM islam był doktryną całościową, nie tylko duchową. Z tego też względu w celu budowy idealnego społeczeństwa zakazane było oddawanie dzieci do szkół, których program nauczania był niezgodny z autentycznym duchem islamu. Ponadto wszystkie czasopisma, gazety, wydawnictwa, których linia była sprzeczna z zasadami islamu, miały być bojkotowane. Istotne było jednak to, że działalność reformatorska BM nie kończyła się wyłącznie na negacji. Otóż Bractwo utworzyło własne przedszkola i szkoły[8] funkcjonujące najczęściej przy meczetach Stowarzyszenia. Dbano również o rozwój fizyczny młodzieży, za który odpowiedzialni byli oficerowie rezerwy będący członkami Bractwa. Każda „gałąź" miała swoją grupę skautów. W rezultacie BM miało pod koniec lat 40. XX wieku najsilniejszy ruch młodzieżowy (ok. 40 tys. członków). Oprócz tego budowano kliniki i szpitale.

Bractwo miało dodatkowo własny organ prasowy – tygodnik *Czasopismo Braci Muzułmanów* (*Madżallat al-Ichwan al-Muslimin*), którego pierwszy numer ukazał się w 1933. Z kolei w roku 1935 BM przejęło popularne czasopismo *Al-Manar*. W 1947 roku utworzona została ponadto agencja reklamowa. Jakby tego było mało, zaczęto organizować również działalność gospodarczą, szczególnie na polu drobnej przedsiębiorczości. W 1938 roku powstała Spółka Przedsiębiorczości Muzułmańskiej w Kairze. Zajmowała się ona głównie produkcją cementu, naprawą lokomotyw i usługami transportowymi. Działalność ta była o tyle istotna, że owe czasy charakteryzowały się coraz większym rozwarstwieniem społecznym i do-

chodowym, w związku z czym każde dodatkowe miejsce pracy się liczyło. Zwłaszcza że spółki utworzone przez BM prowadzone były w duchu „islamskiego socjalizmu", tzn. pracownicy byli jednocześnie udziałowcami[9]. Prawdziwym przełomem było jednak zbudowanie czegoś w rodzaju „nowego miasta". W roku 1951 zaczęto budowę nowego osiedla w starej dzielnicy Kairu przeznaczonego dla około dwóch tysięcy rodzin.

OGLĄDAJ TAKŻE: Pojednanie Turcji i Egiptu. Wielki sojusz państw sunnickich? Dr Michał Lipa

Zakończenie

Bractwo Muzułmańskie stawało się z czasem coraz silniejsze, a jego wpływy coraz bardziej zauważalne. Wejście w obszar *stricte* polityczny był w związku z tym kwestią czasu. Doktryna BM była jednoznacznie integrystyczna. Sprowadzenie władzy państwowej na drogę autentycznego islamu było celem ostatecznym, choć oczywistym. Do tejże kwestii można było podejść zasadniczo na dwa sposoby: albo odgórnie, albo oddolnie. Al-Banna preferował drugi sposób – ewolucyjny. BM w jego pojęciu nie było grupą ani polityczną, ani terrorystyczną. Stowarzyszenie miało nieść przede wszystkim oświatę. I to właśnie edukowanie miało być podstawą reformy społecznej. Celem BM nie było zdobycie władzy, tylko odnowa społeczeństwa muzułmańskiego – w miarę możliwości bez wchodzenia w konflikt z władzą.

Rzeczywistość jednak okazała się nieco bardziej skomplikowana...

---

[1] Zwany również Komitetem Założycielskim lub Radą Naczelną.

[2] J. Zdanowski, *Bracia muzułmanie i inni*, Szczecin 1986, s. 61.

[3] Tamże, s. 64.

[4] Tamże, s. 63.

[5] G. Chaliand, A. Blin, *Historia terroryzmu. Od starożytności do Da'isz.*, Warszawa 2020, s. 520.

[6] J. Zdanowski, dz. cyt., s. 67.

[7] G. Chaliand, A. Blin, dz. cyt., s. 520.

[8] W roku 1948 każda z dwóch tysięcy „rodzin" BM miała do dyspozycji co najmniej jedną szkołę.

[9] J. Zdanowski, dz. cyt., s. 69.

Oryginał: https://nlad-kopia1113.instawp.site/bractwo-muzulmanskie-sunnicka-rewolucja-konserwatywna-cz-ii/

NIEZALEŻNOŚĆ KOSZTUJE

Utrzymują nas przede wszystkim czytelnicy. Dzięki nim możemy publikować analizy, których nikt nam nie zamawia, i zostawiać je otwarte dla wszystkich.

WESPRZYJ NAS

wspieram.nlad.pl

Zeskanuj, aby wesprzeć